

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Освітньо-наукова програма

Соціологія

третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність 054 – «Соціологія»

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою

Харківського національного університету

імені В.Н. Каразіна

“30” травня 2022 року,
протокол №9

Введено в дію з 2022/23 н. р.

наказом від 09 травня 2022 р. № 0208-1/20

Проректор з науково-педагогічної роботи

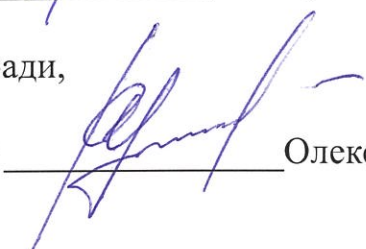
Олександр ГОЛОВКО

Харків 2022 р.

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ
освітньо-наукової програми
«Соціологія»

Освітню програму розглянуто та схвалено на:

1. Науково-методичній раді Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна
протокол № 8 від «18» травня 2022 р.

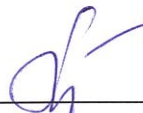
Голова науково-методичної ради,
проректор з
науково-педагогічної роботи Олександр ГОЛОВКО

2. Вченій раді соціологічного факультету:
протокол № 5 від «15» квітня 2022 р.

Голова вченої ради соціологічного факультету Олена МУРАДЯН

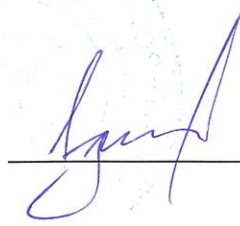
3. Науково-методичній комісії соціологічного факультету
протокол № 6 від «5» квітня 2022 р.

Голова науково-методичної комісії
соціологічного факультету Юлія СОРОКА

В.о. завідувача кафедри соціології Людмила СОКУРЯНСЬКА

В.о. завідувача кафедри політичної соціології В'ячеслав НІКУЛІН

В.о. завідувача кафедри
прикладної соціології та соціальних комунікацій Віль БАКІРОВ

В.о. завідувача кафедри
методів соціологічних досліджень Олександр КІЗІЛОВ

ПРЕАМБУЛА

Розроблено робочою групою у складі:

Прізвище, ім'я, по батькові	Найменування посади (для сумісників – місце основної роботи, посада)	Науковий ступінь, вчене звання, за якою кафедрою (спеціальністю) присвоєно
Керівник групи забезпечення:		
Бакіров Віль Савбанович	професор кафедри прикладної соціології та соціальних комунікацій	Доктор соціологічних наук, професор за кафедрою соціології, академік НАН України
Члени робочої групи:		
Мурадян Олена Сергіївна	Декан соціологічного факультету, доцент кафедри політичної соціології	Кандидатка соціологічних наук
Нікулін В'ячеслав Сергійович	В.о. завідувача кафедри політичної соціології, заступник декана соціологічного факультету з навчальної роботи	Кандидат соціологічних наук, доцент за кафедрою політичної соціології
Сокурняська Людмила Георгіївна	В.о. завідувачки кафедри соціології	Докторка соціологічних наук, професорка за кафедрою соціології
Кізілов Олександр Іванович	В.о. завідувача кафедри методів соціологічних досліджень	Кандидат соціологічних наук, старший науковий співробітник за кафедрою методів соціологічних досліджень
Мусієздов Олексій Олександрович	Професор кафедри соціології	Доктор соціологічних наук, доцент за кафедрою соціології
Сорока Юлія Георгіївна	Професор кафедри соціології	Докторка соціологічних наук, доцентка за кафедрою соціології
Голіков Олександр Сергійович	Доцент кафедри соціології	Доктор соціологічних наук, доцент за кафедрою соціології

До проектування освітньої програми долучені:

Представники здобувачів вищої освіти:

здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня Білозеров Костянтин Олександрович

здобувачка вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня Нехаєнко Оксана Василівна;
випускник програми підготовки за третім (науково-освітнім) рівнем 2021 року, PhD з соціології Музильов Олександр Володимирович.

Представники роботодавців:

Бондар Тетяна Василівна, кандидат соціологічних наук, директорка Громадської організації “Український інститут соціальних досліджень імені Олександра Яременка”

Синаюк Олег Юрійович - директор ТВО “Нью Імідж Маркетинг Груп”

При розробці проєкту Програми враховані вимоги

1. Освітнього стандарту спеціальності 054 – «Соціологія» за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти (затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України від 30.12.2021 № 1505).

1. Профіль освітньо-наукової програми
зі спеціальності 054 Соціологія,
галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки

1 – Загальна інформація	
Повна назва закладу вищої освіти та структурного підрозділу	Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, соціологічний факультет
Офіційна назва програми	Соціологія
Ступінь вищої освіти	Доктор філософії
Кваліфікація, що присвоюється	Ступінь вищої освіти – Доктор філософії Галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки Спеціальність – 054 Соціологія
Тип диплому та обсяг освітньої програми	Доктор філософії. 45 кредитів, термін навчання 4 роки
Опис предметної області	Об'єкт вивчення: закономірності функціонування та трансформації соціальних груп, спільнот і суспільств у їхньому системному взаємозв'язку. Цілі навчання: набуття здатності продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері соціології, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики. Теоретичний зміст предметної області: соціальні відносини та взаємодія; особистість, соціальні групи, спільноти та суспільства; соціальні явища та процеси; громадська думка; соціокультурні феномени та процеси; соціальні інститути; соціальні структури та нерівності; соціальні зміни та впливи; соціальні проблеми та конфлікти в соціумі на локальному, регіональному, національному та глобальному рівнях. Методи, методики та технології: методи збору, обробки й аналізу соціологічної інформації, методики діагностики, експертизи та прогнозування, статистичні методи аналізу даних, сучасні цифрові технології.
Наявність акредитації	Сертифікат про <i>зразкову акредитацію</i> спеціальності 054 «Соціологія» № 756 від 03.02.2021, виданий НАЗЯВО. Термін дії сертифікату до 01.07.2026

Цикл/рівень	НРК України – 8 рівень, EQF LLL - 8 рівень, FQ – ENEA – третій цикл.
Передумови	Наявність ступеня магістра
Мова викладання	Українська
Термін дії освітньої програми	30.09.2026
Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньо-наукової програми	http://sociology.karazin.ua/index.php/ua/nauka/aspirantura http://socio.karazin.ua/abiturientu/aspirantura
2 - Мета освітньо-наукової програми	
Мета програми	Розвиток загальних та фахових компетентностей для забезпечення підготовки кадрів вищої кваліфікації для здійснення науково-дослідницької діяльності, аналітичної роботи, наукового консультування в сфері бізнесу, державного управління та діяльності недержавних організацій, а також у викладацькій роботі. Випускники освітньо-наукової програми будуть також підготовлені до роботи в міжнародних дослідницьких проєктах та інституціях, до викладання соціологічних дисциплін на високому сучасному рівні в університетах України та світу.
3 – Характеристика освітньо-наукової програми	
Предметна область (галузь знань, спеціальність, спеціалізація (за наявності))	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальність 054 Соціологія
Орієнтація освітньої програми	Освітньо-наукова
Основний фокус освітньої програми та спеціалізації	Спеціальна освіта в галузі соціальних та поведінкових наук, соціології
Особливості програми	Вимагає проходження аспірантом асистентської практики, проведення соціологічного дослідження за темою дисертації, захист дисертації.
4 – Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання	
Придатність до працевлаштування	Випускник здатний виконувати зазначену професійну роботу: 2310 Викладачі університетів та вищих навчальних закладів 2310.1 Професори та доценти 212 Професіонали в галузі соціології 2122.1 Наукові співробітники (соціологія)
Подальше навчання	Неперервна освіта: самоосвіта, участь в програмах підвищення кваліфікації, грантових проєктах

	Здобуття наукового ступеня доктора наук за науковим рівнем вищої освіти. Участь у постдокторських програмах.
5 – Викладання та оцінювання	
Викладання та навчання	Види навчальної діяльності: лекції; семінари; практичні заняття; самостійна робота; критичне та аналітичне читання; здійснення індивідуальної навчально-дослідної діяльності на основі підручників, інтернет-джерел та конспектів; індивідуальні та групові консультації із викладачами; підготовка наукових проектів. Передбачено студентоцентроване навчання, що базується на особистісно орієнтованому, діяльнісному, творчому підходах. Студентоцентрований підхід спрямований на поглиблення практичних знань студентів, посилення компетентнісної складової навчання, дозволяє перейти від традиційної технології навчання – передача знань, до проблемної технології. В основу студентоцентрованого навчання покладено ідею максимального забезпечення аспірантами їх шансів отримати перше місце на ринку праці, підвищення їхньої «вартості» у працедавців, задоволення тим самим актуальних потреб останніх. За умови використання студентоцентрованого підходу відбувається посилення ролі аспіранта як учасника процесу навчання – від пасивного слухача, до активного, який може частково впливати на процес отримання знань, компетенцій і навичок. Проблемно-орієнтоване навчання дає змогу особистості на основі наявної багатоаспектної інформації сформулювати свої власні позиції, співвіднести їх із думками інших, знайти серед них ті, що перетинаються з власним баченням, і розробити своє ставлення до різних поглядів, тобто створити інформаційне світосприйняття, яке є відкритим для уточнення, поглиблення та зміни. Проблемно-орієнтоване навчання сприяє інтеграції навчального процесу з наукою, з проблемами реальної дійсності і з життєвим досвідом тих, хто навчається. Застосування проблемно-орієнтованого навчання дозволяє виявити рівень знань і здібностей аспірантів, краще зрозуміти їх психологію. Під час проблемно-орієнтованого навчання у аспірантів з'являється можливість самореалізації і розвитку навичок командної роботи. Не менш важливим компонентом організації навчального процесу за освітньо-науковою програмою є самонавчання - самостійне навчання поза навчальним закладом, можна трактувати як складний пізнавальний процес, систему внутрішніх і зовнішніх дій, зумовлених єдністю мотивів і цілей, спрямований на сприйняття і творче засвоєння знань.

	Переважно навчання відбувається в малих групах (до 7 осіб) з використанням інформаційно-комунікативних засобів навчання, інноваційних форм роботи, традиційних та нетрадиційних методів навчання.
Оцінювання	Письмові заліки та екзамени, аналітичні звіти, поточний контроль, захист контрольних роботи, усні презентації, підготовка тексту дисертаційної роботи. Екзамен – складова підсумкового семестрового контролю, що полягає в оцінці засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу з певного виду навчальної діяльності, результати навчання, за якими оцінюються за стобальною та чотирирівневою шкалами оцінювання. Семестрові екзамени проводяться під час екзаменаційних сесій. Семестрові екзамени проводяться в письмовій формі (допускається контроль з використанням комп'ютерів, інформаційно-комунікативних технологій). Тест — система завдань специфічної форми, визначеного змісту, зростаючої трудності, яка дозволяє якісно оцінити структуру та виміряти рівень знань, умінь і навичок. Контрольні роботи, що виконуються під час самостійної роботи, – це індивідуальні завдання, які передбачають самостійне виконання аспірантом певної практичної роботи на основі засвоєного теоретичного матеріалу. В одному семестрі кількість зазначених контрольних робіт для студентів денної і заочної форм навчання не перевищує 10. Практичне заняття – вид навчального заняття, на якому аспіранти під керівництвом науково-педагогічного працівника закріплюють теоретичні положення навчальної дисципліни і набувають вмінь та навичок їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно сформульованих завдань. Есе, презентації, переклади, реферати, рецензії, аналітичні огляди тощо – це індивідуальні завдання, що сприяють поглибленню і розширенню теоретичних знань аспірантів з окремих тем дисципліни, розвивають навички самостійної роботи з навчальною та науковою літературою. Максимальна сума балів, яку може набрати аспірант при підсумковому семестровому контролі, складає 100. Оцінка підсумкового контролю також виставляється за однією зі шкал, прийнятих в університеті: а) чотирирівнева шкала оцінювання – оцінки «відмінно» «добре», «задовільно», «незадовільно», б) дворівнева шкала оцінювання – оцінки «зараховано», «не зараховано».
6 – Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність	Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері соціології, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики; застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Загальні компетентності	ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел ЗК03. Здатність працювати в міжнародному контексті ЗК04. Здатність розв'язувати комплексні проблеми соціології на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у соціології та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з соціології та суміжних галузей. СК02. Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та англійською мовами, глибоке розуміння англійських наукових текстів за напрямом досліджень. СК03. Здатність застосовувати сучасні методології, методи та інструменти емпіричних і теоретичних досліджень у сфері соціології, сучасні цифрові технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення в науковій та освітній діяльності. СК04. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті. СК05. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в сфері соціології, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень. СК06. Здатність ініціювати та реалізовувати інноваційні комплексні проекти у сфері соціології та дотичні до неї міждисциплінарні проекти, лідерство під час їхньої реалізації. СК07. Здатність аналізувати та оцінювати сучасний стан, тенденції розвитку соціології.
7 – Програмні результати навчання	
Програмні результати навчання	РН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання з соціології та на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку, отримання нових знань та/або здійснення інновацій. РН02. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми соціології державною та іноземною мовами, оприлюднювати результати досліджень у провідних наукових виданнях. РН03. Розробляти та реалізовувати наукові та/або прикладні проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі наукові та технологічні проблеми соціології з врахуванням етичних, соціальних, економічних та правових аспектів. РН04. Формулювати і перевіряти гіпотези;

	використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати емпіричних досліджень та теоретичного аналізу соціальних систем і процесів, наявні соціологічні дані. РН05. Планувати і виконувати емпіричні та/або теоретичні дослідження з соціології та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів та дотриманням норм професійної і академічної етики. РН06. Критично аналізувати та узагальнювати результати власних досліджень і доробок інших дослідників у контексті всього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної наукової проблеми. РН07. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи. РН08. Розробляти і викладати спеціальні дисципліни з соціології у закладах вищої освіти, здійснювати навчально-методичне забезпечення освітнього процесу. РН09. Глибоко розуміти загальні принципи та методи соціально-поведінкових наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері соціології та у викладацькій практиці.
8 – Ресурсне забезпечення реалізації освітньо-наукової програми	
Специфічні характеристики кадрового забезпечення	100% професорсько-викладацького складу, задіяного до викладання навчальних дисциплін, мають наукові ступені та вчені звання за відповідною спеціальністю.
Специфічні характеристики матеріально-технічного забезпечення	Наявність мультимедійних аудиторій, Інтернет-центру, кімнати для роботи аспірантів. 3 комп'ютерних класи. Наявність комп'ютерної техніки і мультимедійного обладнання; мережевих систем пошуку та обробки інформації; бібліотечних ресурсів та технологій, зокрема електронних; програм статистичної обробки та візуалізації даних
Специфічні характеристики інформаційного та навчально-методичного забезпечення	Бібліотечні електронні ресурси, електронні наукові видання, електронні навчальні курси із можливістю дистанційного навчання та самостійної роботи. У розпорядженні аспірантів фонди Центральної наукової бібліотеки ХНУ імені В.Н.Каразіна, Ресурсного центру соціологічного факультету та кафедр.
9 – Академічна мобільність	
Національна кредитна мобільність	На основі двосторонніх договорів між Харківським національним університетом імені В.Н.Каразіна та академічними установами й університетами України.

Міжнародна кредитна мобільність	На основі двосторонніх договорів між Харківським національним університетом імені В.Н.Каразіна та навчальними закладами країн-партнерів.
Навчання іноземних здобувачів вищої освіти	Навчання іноземних здобувачів вищої освіти здійснюється на підставі законодавства України.

Перелік компонент освітньо-наукової програми та їх логічна послідовність

1.1 Перелік компонент освітньо-наукової програми

Код н/д	Компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, курсові проекти (роботи), практики, кваліфікаційна робота)	Кількість кредитів	Форма підсумкового контролю
1	2	3	4
Обов'язкові компоненти ОНП			
ОК 1.	Іноземна мова для аспірантів	10	Екзамен
ОК 2.	Філософські засади та методологія наукових досліджень	5	Залік
ОК 3.	Підготовка наукових публікацій та презентація результатів досліджень	4	Залік
ОК 4.	Соціологія ХХІ століття	4	Екзамен
ОК 5.	Методологія та методи соціологічного дослідження	4	Екзамен
ОК 6.	Асистентська педагогічна практика	5	Залік
Загальний обсяг обов'язкових компонентів ОНП		32	
Вибіркові компоненти ОНП			
<i>Вибірковий блок 1 (три дисципліни)</i>			
ВБ 1.1.	Соціальні комунікації у сучасному світі	3	Залік
ВБ 1.2.	Університетська освіта в сучасному світі	3	Залік
ВБ 1.3.	Теоретико-методологічні засади дисертаційного дослідження з соціології	3	Залік
ВБ 1.4.	Українські революції у порівняльній перспективі	3	Залік
ВБ 1.5.	Епістемологія соціального	3	Залік
ВБ 1.6.	Культура довіри в сучасному світі	3	Залік
<i>Вибірковий блок 2 (одна дисципліна)</i>			
ВБ 2.1.	Сучасне українське суспільство: соціологічний аналіз	4	Залік
ВБ 2.2.	Європейські студії	4	залік
ВБ 2.3.	Медіадослідження	4	залік
Загальний обсяг вибірових компонентів ОНП		13	
ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬО-НАУКОВОЇ ПРОГРАМИ		45	

1.2 Структурно-логічна схема освітньо-наукової програми

1 курс	2 курс	3 курс	4 курс
Методологія та методи соціологічного дослідження	Університетська освіта в сучасному світі	Асистентська педагогічна практика	Асистентська педагогічна практика
	Соціальні комунікації у сучасному світі		

Філософські засади та методологія наукових досліджень	Теоретико-методологічні засади дисертаційного дослідження		Публічний захист дисертаційної роботи
Підготовка наукових публікацій та презентація результатів	Українські революції у порівняльній перспективі		
	Епістемологія соціального		
Соціологія XXI століття	Сучасне українське суспільство: соціологічний аналіз		
Іноземна мова для аспірантів	Європейські студії		
	Медіадослідження		

2. Форма атестації здобувачів вищої освіти

Випускна атестація здобувача вищої освіти за освітньо-науковою програмою "Соціологія" з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки зі спеціальності 054 Соціологія, третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти проводиться у формі публічного захисту дисертаційної роботи та завершується видачею документа встановленого зразка про присудження йому ступеня доктора філософії з присвоєнням кваліфікації доктор філософії зі спеціальності 054 Соціологія за освітньо-науковою програмою "Соціологія".

Вимоги до дисертації на здобуття ступеня доктора філософії. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії є самостійним розгорнутим дослідженням, що пропонує розв'язання комплексної проблеми в сфері соціології або на її межі з іншими спеціальностями, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

Дисертаційна робота не повинна містити академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації.

Дисертаційна робота має бути розміщена на сайті закладу вищої освіти (наукової установи).

Дисертаційна робота має відповідати іншим вимогам, встановленим законодавством.

3. Матриця відповідності програмних компетентностей компонентам освітньо-наукової програми

	О К 1	О К 2	О К 3	О К 4	О К 5	О К 6	В Б 1 1	В Б 1 1	В Б 1 1	В Б 1 1	В Б 1 5	В Б 1 6	В Б 2 1	В Б 2 2	В Б 2 3
							1	2	3	4					
ЗК 01		•	•	•					•	•	•	•	•	•	•
ЗК 02	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
ЗК 03	•	•				•									
ЗК 04		•	•	•	•	•		•	•		•		•		
СК 01				•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
СК 02		•	•	•	•	•	•		•	•		•	•	•	•
СК 03			•	•	•	•	•	•	•					•	•

